

Nr 11

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående beskattningen av företagsvinster.

(2:a avd.)

Yrkanden

1) de likalydande motionerna I: 308 av herr *Brundin m. fl.* och II: 265 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och svenska ekonomiska föreningars vinster enligt de riktlinjer som framförts i motionerna och

2) de likalydande motionerna I: 773 av herrar *Brundin* och *Akerlund* samt II: 921 av herr *Nordstrandh* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till årets riksdag om införande av samma skattesats för ekonomiska föreningar och aktiebolag.

Gällande bestämmelser m. m.

Dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar innebär enligt gällande regler i princip att aktiebolagens och föreningarnas vinster beskattas dels hos företagen, dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med vissa undantag, inte göra avdrag vid taxeringen för belopp som utdelas, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst i princip beskattas efter samma grunder.

En betydande uppluckring av den ifrågavarande dubbelbeskattningen — främst genom möjligheten till avdrag för utdelning på nyemitterade aktier — har skett genom den s. k. Annell-lagen, vilken lagstiftning numera blivit permanent. Annell-lagen (SFS 1960:658; förlängd genom SFS 1964:80) är i vad den avser skattskyldighet för utdelningar numera inarbetad i 54 § kommunalskattelagen, medan bestämmelserna om avdrag för utdelning på nyemissioner återfinns i förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning (SFS 1967:94).

Enligt 54 § kommunalskattelagen är svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar frikallade från skattskyldighet för utdelning på aktier i svenska aktiebolag och på andelar i svenska ekonomiska föreningar under förutsättning att aktierna eller andelarna inte innehålls i kapitalplaceringssyfte. Från skattefriheten har emellertid undantagits aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank-

eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Dock är aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller sådan rörelse jämte annan verksamhet, frikallade från skattskyldighet för utdelning på aktier och andelar, vilka innehas som ett led i organisationen av bolagens eller föreningarnas verksamhet till den del denna avser annat än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom. Vidare äger aktiebolag, som driver sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, åtnjuta skattefrihet för utdelning på aktier, som innehas som ett led i organisationen av sådan verksamhet.

Från den tidigare provisoriska Annell-lagstiftningen har till 54 § kommunalskatte-
telagen överförts följande bestämmelser för sådana utdelningar från svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening, som varit tillgängliga för lyftning fr. o. m. den 1 januari 1966. Aktiebolag eller ekonomisk förening, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter, åtnjuter inte skattefrihet för utdelning på aktie eller andel som utgör lagertiilgång i rörelsen. För förvaltningsföretag — d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet utslutande eller så gott som utslutande består i förvaltning av värdepapper eller likartad lös egendom — inträder skattskyldighet för uppuren utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Investmentföretag — d. v. s. sådana förvaltningsföretag, vilkas uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktieägare eller andelsägare riskfördelning och vilkas aktier eller andelar ägs av ett stort antal fysiska personer — blir skattskyldiga för uppuren utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av företaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Enligt förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning medges svenskt aktiebolag vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet avdrag för utdelning på nyemitterade aktier med 5 % av vad som inbetalats för aktierna före beskattningsårets utgång. Procenttalet i den tidigare provisoriska Annell-lagstiftningen utgjorde 4. Rätten till avdrag får numera åtnjutas under 10 mot tidigare 6 kalenderår. Avdrag medges dock inte senare än femtonde taxeringsåret efter det då inbetalning för aktierna först ägde rum. Avdraget kan därvid förskjutas inom 15-årsperioden, för den händelse utdelning inte skulle ske under något år. I förordningen finns vidare specialbestämmelser angående förbud mot avdragsrätt dels när inbetalning av aktier skett genom apport av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, dels när det emitterande bolaget under beskattningsåret eller tidigare utskiftat tillgångar till delägarna och dels när mer än 50 procent av det utdelande bolagets aktier vid utdelningstillfället ägdes av svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening eller utländskt bolag. De nya reglerna om avdragsrätt gäller nyemissioner fr. o. m. den 1 juli 1966. För emissioner som gjorts under tiden den 1 januari 1961—den 30 juni 1966 gäller fortfarande bestämmelserna i 1—8 §§ i den provisoriska Annell-lagstiftningen.

Genom beslut av 1969 års höstriksdag antogs det i prop. 1969: 130 framlagda förslaget att utdelning på aktie i Svensk interkontinental lufttrafik aktiebolag (SILA) skall vara skattefria till den del utdelningen motsvarar vad SILA självt uppburit i utdelning från AB Aerotransport (ABA). Skattefriheten motiverades av SILA:s uppgift att stödja svensk och skandinavisk luftfart.

Enligt 10 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt utgör den statliga inkomstskatten för aktiebolag 40 % och för ekonomiska föreningar 32 % av den beskattningsbara inkomsten. Dessa procenttal har varit gällande alltsedan 1949 års taxering, dock med undantag för 1956—1960 års taxeringar. Genom beslut av 1955 års riksdag vidtogs nämligen en av konjunkturpolitiska skäl betingad höjning av den statliga inkomstskatten för vissa juridiska personer. Beslutet innebar att skattesatsen höjdes för aktiebolag från 40 till 45 % vid 1956 års taxering och till 50 % under 1957—1960 års taxeringar samt för ekonomiska föreningar från 32 till resp. 36 och 40 %. Före 1949 års taxering var skattesatsen för såväl aktiebolag som ekonomiska föreningar 32 %. 1945 års statskatteberedning hade emellertid i sitt betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen (SOU 1946:79) funnit en skattelindring vara påkallad för fysiska personer och ansåg det skäligt att det därav förorsakade inkomstbortfallet för staten i någon mån täcktes genom en högre beskattning av aktiebolagen. Beredningen föreslog därför en höjning av skattesatsen för aktiebolag från 32 till 40 %. Samma höjning föreslogs för de ekonomiska föreningarna, dock med en viss tveksamhet. Medlemmarna i de ekonomiska föreningarna kunde nämligen — enligt beredningen — icke antas tillhöra den kategori av skattskyldiga, som genom förslaget skulle komma att träffas av en viss skattesärskärpning. Någon skärpning i beskattningen av fonderade medel var därför inte påkallad för föreningarnas del på samma sätt som för aktiebolagen. Föreningarna hade emellertid samma möjligheter att sörja för sin konsolidering som aktiebolagen, och föreningarnas ekonomiska bärkraft kunde knappast ge anledning till att bestämma skattesatsen lägre för dem än för bolagen. Enligt beredningens mening var det även önskvärt att den likställighet i fråga om skattesats, som rådde mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar, alltså bibehölls. I prop. 1947:212 föreslogs samma skattesats, 40 %, för aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna. Bevillningsutskottet förordade dock (BeU 1947:50) att skattesatsen för de ekonomiska föreningarna bibehölls vid 32 %, vilket även blev riksdagens beslut. Utskottet anförde att det utan tvivel kunde antas att föreningarnas medlemmar i genomsnitt hade lägre inkomster än aktiebolagens delägare. Bland de ekonomiska föreningarna torde även — sade utskottet — finnas ett stort antal med små inkomster och många av de ekonomiska föreningarna hade ej heller till syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Särskilt med tanke på sådana fall ansåg utskottet det önskvärt, att en något lägre skattesats fastställdes för de ekonomiska föreningarna än för aktiebolagen. Visserligen kunde praktiska skäl tala för att skattesatsen bestämdes lika för

de båda kategorierna. En viss risk kunde annars finnas för att aktiebolag kunde komma att ombildas till ekonomiska föreningar uteslutande i syfte att erhålla en lindrigare beskattning. Även vid nystartande kunde skattesynpunkter bli avgörande för valet av företagsform. Utskottet fann dock, att dessa synpunkter vägde mindre tungt än önskemålet om att bibehålla skattesatsen vid 32 % för föreningarna.

I betänkande SOU 1951:51 uttalade 1949 års skatteutredning att den verksamhet som bedrivs i aktiebolag och ekonomiska föreningar är så likartad att någon rationell grund för en olika behandling är svår att finna. Tvärtom borde det vara ett önskemål att den ena företagsformen icke bereddes förmåner vid skatteberäkningen framför den andra. Med den konsolidering som de kooperativa föreningarna uppnått och med de för dem i övrigt gällande moderata beskattningsreglerna torde de skäl som år 1947 åberopades för en differentiering icke numera vara bärande. Enligt skatteutredningens mening borde därför likställighet mellan de båda kategorierna genomföras på det sättet att skattesatsen bestämdes till 40 % även för de ekonomiska föreningarna. I prop. 1952: 213, som grundades på skatteutredningens betänkande, framhölls att skatteutredningens förslag rörande skattesatsen för juridiska personer mött erinringar av mycket varierande slag. Något förslag i ämnet framfördes därför inte i propositionen. Företagsskattekommittén fann i betänkande SOU 1954:19 med förslag till ändrad företagsbeskattning att i de för kommittén givna direktiven inte hade angivits att kommittén hade att pröva frågan om att likställa aktiebolag och ekonomiska föreningar i avseende på den statliga inkomstbeskattningens storlek. Med hänsyn härtill och då spørsmålet inte ägde något direkt samband med den översyn av beskattningsreglerna från i huvudsak konjunkturpolitisk synpunkt som kommittén enligt direktiven hade att verkställa hade kommittén inte ansett sig böra ingå på denna fråga. Inte heller departementschefen var i prop. 1955:100 beredd att ingå på ämnet.

Genom beslut av 1968 års riksdag samordnades rörelsereglerna för affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor. Den nya banklagstiftningen, som — med vissa undantag — trätt i kraft den 1 januari 1969, innebär att dessa bankinstitut har möjlighet att på likartade villkor driva alla inom bankväsendet förekommande rörelsegrenar. Rörelsereglerna för sparbankar och kreditkassor har i allt väsentligt utformats efter mönster av de bestämmelser som gäller för affärsbankerna.

I syfte att möjliggöra en lika behandling i beskattningshänseende av de berörda bankinstitutionen har 1969 års riksdag beslutat höja skattesatsen vid den statliga taxeringen för sparbanker, sparbankernas säkeretskassa och jordbruksskatterörelsen till 40 %.

Motionsyrkanden om avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och svenska ekonomiska föreningars vinster har vid upprepade tillfällen — senast förra året — varit föremål för riksdagens prövning och därvid avvisats. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1969:17 framhöll bevillningsutskottet

att frågan om införandet i Sverige av ett system för enkelbeskattning av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster inte borde avgöras utan omprövning av gällande regler för inventarieavskrivning och varulagervärdering samt de möjligheter i övrigt till skattemässig konsolidering och resultatutjämning som de svenska skattereglerna nu erbjöd. Bolagen hade redan nu flera möjligheter att med stöd av gällande bestämmelser för rörelsebeskattningen redovisa en låg beskattningsbar vinst, och därigenom torde en icke obetydlig del av bolagsskatten kunna undvikas eller uppskjutas. En jämförelse mellan bolagsskatternas andel av de totala skatteintäkterna i olika länder utvisade för övrigt att den svenska bolagsskatten inte var särskilt betungande.

Utskottet påpekade avslutningsvis att departementschefen i prop. 1967:17 med förslag till permanentning av Annell-lagstiftningen inte ansett sig böra ta upp frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av bolagens vinster eller att mildra den genom att t. ex. medge visst avdrag för utdelning på allt inbetalt aktiekapital eller beskatta utdelad vinst lägre än fonderad. Den i propositionen föreslagna permanentningen av Annell-lagstiftningen borde emellertid enligt departementschefens mening inte hindra att denna lagstiftning omprövades, om de förutsättningar på vilka den byggde skulle mera radikalt förändras. Utskottet kunde inte finna att sådana förhållanden inträffat som borde föranleda en ändring av gällande regler för dubbelbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar och avstyrkte följaktligen bifall till motionerna.

I samband med behandlingen av prop. 1969: 99 angående skattesatsen för vissa bankinstitut hade utskottet även att ta ställning till ett motionsyrkande syftande till införande av samma skattesats för ekonomiska föreningar som för aktiebolag. I sitt av 1969 års höstriksdag godkända betänkande nr 58 åberopade utskottet att skälet till att en lägre procentsats ursprungligen fastställdes för de ekonomiska föreningarna sammanhänge med att bland de sammanslutningar vilka enligt tidigare gällande lag om ekonomiska föreningar kunde registreras som sådana föreningar åtskilliga fanns som hade små inkomster och vars ändamål inte var att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Utskottet var medvetet om att de skäl som år 1947 föranlett en differentiering av procentsatsen för aktiebolag och ekonomiska föreningar inte gjorde sig gällande med samma styrka nu som tidigare. Anledningen till att förslaget i propositionen begränsats till bankinstituten var enligt utskottets mening att det med hänsyn till den nya banklagstiftningen ansetts särskilt angeläget att åstadkomma skattemässig likställighet mellan dessa institut men att man inte utan ytterligare överväganden velat höja skattesatsen för de ekonomiska föreningarna över lag.

Motivering

I:308 och II:265

En särskild utredning bör tillsättas för att undersöka efter vilka alternativa riktlinjer en fullständig avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och

svenska ekonomiska föreningars inkomster kan tänkas ske. Denna bör framlägga konkreta förslag för en integration av företagens och delägarnas inkomstskatt. Utredningen bör studera de system för en mer eller mindre fullständig enkelbeskattning av aktiebolagsvinster som existerar i en del stater. Utvecklingen mot en enkelbeskattning kan sägas ha skett efter två system, det franska och det tyska.

Enligt det franska systemet får aktieägaren betrakta hälften av den av bolaget inbetalade skatten som en förhandsinbetalning av aktieägarens egen skatt. Detta tillgår tekniskt sett så att, oavsett vad som händer med aktiebolagets vinst, skatt utgår med 50 % på hela vinsten. Om aktiebolaget därefter delar ut 100 fr, erhåller aktieägaren en skatteavräkning på hälften av utdelningen, d. v. s. 50 fr. Aktieägaren uppger sedan i sin inkomstskattedeklaration dels de mottagna 100 fr, dels de 50 fr. Från den skatt han har att erlägga på detta belopp får han dra av 50 fr. Har han så låg marginalsatt att avdraget blir större än skatten, får han tillbaka överskjutande belopp.

Det tyska systemet åter kännetecknas av att utdelad vinst i ett aktiebolag beskattas lindrigare än i bolaget fonderade vinstmedel. Enligt nu gällande skattesatser beskattas kvarhållen vinst med 51 % och utdelad vinst med 15 %. Trots att principen är enkel och klar har dock lagstiftningen med åren blivit tämligen komplicerad och försetts med många undantag. Bl. a. gäller den beskrivna regeln endast aktiebolag med många aktieägare. Dessutom är skillnaden i beskattning mellan utdelad och fonderad vinst mycket mindre än vad regeln vid första anblicken ger vid handen. Aktiebolaget måste nämligen för att kunna betala skatten med 15 % tjäna ihop vinstmedel, vilka kommer att beskattas med 51 %. Reellt innebär således den 15 %-iga skatten på utdelad vinst en skatt på 23,44 %. Genom att den lägre skattesatsen endast tillämpas för utdelning som sker av årets vinst uppstår speciella problem när ett bolag, som självt äger aktier, inte vidareutdelar vinstmedlen. För att förebygga att en fondering av sådana medel skall kunna ske billigt, beskattas sådana mottagna icke vidareutdelade utdelningar med s. k. Nachsteuer med 36 %.

Under EEC:s första tid påverkades Brysselkommissionen av det västtyska systemet. Sålunda rekommenderades dess principer i den s. k. Neumarkrapporten. Under senare tid synes dock det franska systemet ha vunnit många förespråkare inom den Ekonomiska gemenskapen. Detta förhållande bör utredningen ta i beaktande.

I:773 och II:921

Det måste vara rimligt att man eliminerar den olikhet i konkurrenshänseende som de olika skattesatserna för ekonomiska föreningar resp. aktiebolag innebär. Detta framför allt med hänsyn till att de ekonomiska föreningarna sammanförts till stora enheter med en helt annan styrka än som var fallet när den lägre skattesatsen för dessa objekt infördes.

Utskottet

Motionärerna i motionerna I: 308 och II: 265 anser att en särskild utredning bör tillsättas för att undersöka efter vilka alternativa riktlinjer en fullständig avveckling av rådande dubbelbeskattnig av svenska aktiebolag och ekonomiska föreningars inkomster kan tänkas ske.

I motionerna I: 773 och II: 921 anser motionärerna att man från konkurrensynpunkt bör eliminera de olika skattesatserna för ekonomiska föreningar och aktiebolag vid den statliga inkomstbeskattnigen.

Chefen för finansdepartementet har i årets finansplan upplyst att företagsbeskattnigen inte berörs av den till vårriksdagen aviserade omläggningen av skattesystemet. Företagsbeskattnigen bör dock enligt departementschefens uttalande bli föremål för en särskild utredning. Enligt vad utskottet erfarit är direktiven för utredningen ännu inte utarbetade men kan väntas avse företagsbeskattnigen i dess helhet. Med hänsyn härtill anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionerna I: 308 och II: 265 samt I: 773 och II: 921.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår
1) motionerna I: 308 och II: 265
2) motionerna I: 773 och II: 921.

Stockholm den 24 februari 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Wårnberg (s), Sundin (cp), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Karl Pettersson (m) och Österdahl (fp); samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Carlstein (s), Nyström (s), Larsson i Umeå (fp), Enarsson (m), Sundkvist (cp) och Josefson i Arrie (cp).

Reservation

av herrar Gösta Jacobsson (m), Karl Pettersson (m) och Enarsson (m), vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 308 och II: 265 — ansett att utskottet under punkten 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 308 och II: 265 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och svenska ekonomiska föreningars vinster enligt de riktlinjer som framförts i motionerna.

Särskilt yttrande

av herrar *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m) och *Enarsson* (m).

Chefen för finansdepartementet har i årets finansplan framhållit att enligt hans mening företagsbeskattningen bör bli föremål för särskild utredning. Enligt vad vi erfarit kan en utredning med uppgift att överse företagsbeskattningen i dess helhet inom kort väntas bli tillsatt. Det kan enligt vår mening förutsättas att denna utredning kommer att pröva den i motionerna I:773 och II:921 aktualiserade frågan om likställighet vid beskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.